

דער יידишער טעס-טעם א פעריאדיש בלעטל פאר יידיש-לערנווערטש

חוון תשס"ב/נאוועמבער 2001

א פובליקאציע פון דער
געאלשאפט פאָרָן
יידיש-לימוד און פון דער
מעדעם-ביבליאָטַק

יאָר 7, נומער 1 (31)

באמבעס...

די טריינעריקע געשענישן פון די לעצעטש חדשין¹ רופּן אָרוֹיס יעדן
טאג אַים² מיט רעאָקציעס אַין דער אִנטערנָאָלֶעָר פרעסע.
אנשטייט צו שרייבן נאָר אַ פֿאָלִיטִישָׁן קָאמְעֵנְטָאָר, האָבן מיר
אוּסְגָּעְקָלִיבָּן אַ לְּיד פֿוֹנוּם יְשָׂרָאֵלִיקָן³ פֿאָעַט יְהָוָה עַמִּיחֵי,
וְאָס זַעַט אָונְדוֹז אָוּס גּוֹט צּוֹגְעַפְּאָסְט צוּ דָעַר סִיטָאָצְיעַ.

דער דיאָמְעַטָּעַר פון דער באָמְבָּעַ

דער דיאָמְעַטָּעַר פון דער באָמְבָּעַ – דָּרִיבִּיסְקָּעָן טַעַטָּע – אַ זְיַבָּן מְעַטָּע
אוֹן דער דיאָמְעַטָּעַר פון אוּיגְעַרְעִיסְעָנָם שְׁתָחֵי – אַ זְיַבָּן מְעַטָּע
אוֹן אַין אַים – פֿיר טּוֹיטָע אָוֹן עַלְפָּה פֿאָרְוּוֹנְדִּיקְטָע.
אוֹן אָרוֹם אַטְדִּי, אַין אָן אָמְקָרִיז⁴ – אַ גּוּרְעָסְעָרָן –
פֿון וּוּיְתִיק אַון צִיִּיט : צּוֹוִי שְׁפִּיטְעַלְעָר⁵
אוֹן אַין בִּיתְעוֹלָם⁶. אַבְּעָר דִּי פְּרוּוּ,
די יְוָנָגָע, בָּאָגָּרָבָּן דָּאָרְטָן פֿוֹן וּוּאָגָּעָן זַי
שְׁטָאָמָט, אַ מְרָחֵק⁷ פֿוֹן הַכְּבָעָר הַוְּנָדְעָרָת קִילָּאָמְעַטָּע,
פֿאָרְגְּרָעְסְעָרָת דֻּעַם אָמְקָרִיזָן בֵּין גָּאָר, בֵּין גָּאָר.
אוֹן דער אִינְזָאָמָעָר מְאָן וְאָס בָּאָוְוִינְטָן אִיר טּוֹיט
אַין אִינְעָם פֿוֹן יְעָנָע פֿאָרוֹאָרְקָעָנָע⁸ לְעַנְדָּעָר מְעַבְּרִילִים⁹
נְעַמְתָּאָנָם קָרִיזָן אַרְיָין דִּי גָּאָנְצָע וּוּלְטָן.
אוֹן אַיך וּוּלְשָׁוִין נִיטָּרְעָן וּוּגָּעָן דֻּעַם גּוֹאָלָד¹⁰ פֿוֹן דִּי יְתּוֹמִים¹¹,
וְאָס דָּרְגִּיטִּאָזְשָׁן¹² בֵּין פּֿיסָאָהָכְבָּוד¹³
אוֹן פֿוֹן דָּאָרְט – וּוּיְתִירָן נָאָר, אַון מְאַכְּט
דֻּעַם קָרִיזָן פֿאָר אַן אַרְסָוָף¹⁴ – אַן גָּאָט.

1. ... sheteikh zone d'impact/explosion range
2. périmètre/perimeter
3. hôpitaux/hospitals
4. BEYS-OYLEM cimetière/cemetery
5. MERKHEK distance
6. lontains/remote
7. MEEYVER LEYAM au-delà des mers/across the sea
8. cri/cry
9. YESOYMIM orphelins/orphans
10. aussi loin que/as far as
11. KISE-HAKOVED trône de Dieu/throne of God
12. ...-SOF infini/infinity

אַ שְׁפָעַ יִדְיָשָׁ-קָאנְגָּרָעָס...

וּוִסְנָשָׁאָפָּטָן¹⁵ אַין יְרוּשָׁלָם¹⁶, צּוֹוִישָׁן
דֻּעַם 1212 טָן אַון 17 טָן אוּיגְסְטָן. אַין אָ
בָּאָזְוּנְדָּעָרָר יִדְיָשָׁ-סְעָקְצִיעָה האָט מעַן
גַּעֲקָעָנָת הַעֲרָן רַעֲנָאָרָטָן אוּרִיף
פֿאָרְשִׁידְעָנָע גַּעֲבִיטָן¹⁷: אַלְעָטָע אָוּנָה נְיִיעָ
יִדְיָשָׁע לִיטְעָרָאָטוּר, שְׁפָרָאָך, טַעַטָּעָר
אוֹן פֿאָלְקָלָאָר. אַ גָּאָנְצָע סְעִיסָּע אַין
גּוּוֹדְמָעָט גּוּוֹאָרָן דֻּעַם בָּאָרְמִיטָן
פֿאָרְשָׁעָרָר פֿוֹן יִדְיָשָׁן פֿאָלְקָלָאָר, פֿרָאָך
דָּבָּנוֹי¹⁸. דִּי לְעַצְעָטָע פֿוֹן דִּי דָּרִי
אִמְפְּרָעָזָע¹⁹ אַין פֿאָרְגָּעָקְמָעָן אַין

[8] סּוֹفְּ צִיִּיט

1. SHEFE pléthore de/an abundance of
2. pas moins de/no less than
3. KEDEY afin de/in order to
4. échanger/to exchange
5. expériences
6. YERUSHOLAIM
7. domaines/areas
8. Dov Noy
9. manifestations/events

- ◀ 1. khadoshim mois/months
- 2. YAM mer *ici* un grand nombre/sea here a great many
- 3. YISROELDIKN israélien/Israeli
- 4. YEHUDÉ AMIKHAY.

- דָאָס לִיד
הָאָט אַיְבָּרְגָּעְדָּעָצָט
פֿוֹן הַעֲרָבָּיְשָׁן
מְרִים טְרִין.

הָוָה עַמִּיחֵי אַין גְּעוּזָן אַיְינְגָּר
פֿוֹן דִּי עַרְשְׁטָע אָוֹן וּוּיכְטִיקְסְּטָע
הַעֲרָבָּעָשָׁ פֿאָעָט פֿוֹן מִדְיָנִית-יִשְׂרָאֵל²⁰.

עַר אַיְזָבִירָן גְּעוּזָן אַוְן פֿאָרְזָה 1924 אַין אַין
דִּיְתְּשָׁלָאָנד אַין 1936 אַין

עַמִּיגְרִירָת מִיט דָעַר מְשָׁפָחָה²¹ קִין
אַרְצִי-יִשְׂרָאֵל²². גַּעַמְלָט וְאַיְזָבִירָן
סָאָלְדָאָט אַין דָעַר צְוִוִּיטָר וּוּלְטָר
מְלָחָמָה²³. עַר האָט אַנְגָּהָוִיבָּן צַוְּ

פֿוֹבְּלִיקְרָוָן פֿאָזִיְעָן אַין דִּי פֿאָצִיכְעָדר
יְאָרָן. זִין שְׁפָרָאָך אַיְזָבִירָן
מִיט קָלָאָרָע, שְׁטָאָרְקָע וּוּרְטָעָר וְאָס

שְׁפִּיגְלָעָן אַפָּי שְׁוּעָרָע וּרְאָלִיטָעָט
פֿוֹנְגָּעָן לְאָנְד אָוֹן גְּלִיכְצִיטִיךְ זִין
בָּאָזְוּנְדָרָן פֿיְשָׁוֹר²⁴. אַסְטָלְדָעָר זִין
גְּעוּזִימָעָט בֵּין זִין טּוֹיט אַין אַיְרָן
גְּעַלְעָבָט בֵּין זִין טּוֹיט אַין אַיְרָן
פֿאָר זִין שְׁאָלָגָן, וְאָס גְּעַמְתָּאָרָן
אוּרִיךְ פֿרָאָזָע אַין טַעַטָּעָר, האָט עַר
בָּאָקְומָעָן אַין 1982 דִי „יִשְׂרָאֵל“

פֿרְעָמִיעָי²⁵ פֿאָר לִיטְעָרָאָטוּר. דָאָס לִיד
„דָעַר דִּיְאָמְעַטָּע פֿוֹן דָעַר באָמְבָּעַ“
איַזְפָּרְעָנְטָלְעָכְט²⁶ גְּעוּזָן אַין 1977
איַזְדָּעָר זְאָמְלָגָן „הַזּוֹּמָן“ (די צִיִּיט).

1. YEHUDÉ AMIKHAY
2. MEDINES-YISROEL l'Etat d'Israël/the State of Israel
3. mishpokhe famille/family
4. ERETS-YISROEL terre d'Israël/Land of Israel
5. MILKHOME guerre/war
6. ... KISHEF sa propre magie/its own magic
7. YERUSHOLAIM 8. publié/published
9. HAZMAN.

▼ דִי שְׁטָאָר
אַקְסְּפָאָרָד

אקספאַד 2001

תלמידים, באָטש אויך דאָרטן האָלט
דער אִינטערעס פֿאָר יִדְיש אַין זאָקְסּוֹן,
מע גיט אַרוֹס נִיעַ לְעַרְבֶּנְכָּעֶר אָונְ מַע
זאָצְט אַיבָּעֶר די יִדְישׁ לְיִטְעָרָאָטוֹר.

א ווּוַכְתִּיקָע טַעֲמָע אֵין גַּעֲוֹעַן די
דיַּדְאָקְטִּישׁ מַעְטָרְאָלָן. מַע הַאָט
פֿאָרְגָּעַשְׁטָעלְטָ דָרְבִּי יִדְישׁ
מַעְטָאָדְן¹⁵, וּוֹאָס דָּאָרְכָּן בָּאָלְדָּ אַרוֹסְגָּוִו
איַן דָּרוֹק : אֵם עַטְאָד פֿאָר אַלְיַוְן
לְעַרְבָּנְעָס אֵין דָרְעַ סְעָרְעַ, "אַסְמִיל",
וּוֹאָס וּוּרְעַט צּוּגְגָּרִיט אֵין פֿרָאַנְקְרִיךְ
פֿוֹן אַנְיקְ פְּרִים אֵין נַאֲדִיא דַּעְחָאָן ;
"יִדְישׁ 2000" פֿוֹן גַּעַנְאָדִי עַסְטְּרִיךְ פֿוֹן
אַקְסְּפָּאָרְד (אֵ פֿאָרְבָּעְסְּרָטְרָעְ וּוּרְסִיעְ
פֿוֹן זִין, "אַינְטְּעָסְיוֹן יִדְישׁ") ; אֵין
"יִדְישׁ פֿאָר דִּיטְשָׁרְעָדְנוּקָעְ" פֿוֹן
מַאֲרִיאָן אַפְּטָרָאָט פֿוֹן דִּיסְלָדְאָרְפָּעָר
אַנוּוּוּרְסִיטָעָט. מַע הַאָט אוֵיך
דֻּרְמָאָנְטָ דָאָס לְעַצְטָע וּוּרְקָן גַּעַנְעָס
פֿאָרְשָׁתְאָרְבָּעְנְעָס פֿרָאַטְעָסָאָר שְׁמַעוֹן¹⁶
סָאנְדָלָעָר, "יִדְישׁ" : לְעַרְבָּנְעָס פֿאָר
רוּסְיָהָרְעָדְנוּקָעְ, וּוֹאָס אַיְן נַאֲר וּוֹאָס
אַרוֹסְיָה אַיְן רְוָסְלָאָנְד. אֵין מַע הַאָט
אוֹודָאִי נִיט פֿאָרְגָּעָס, "דָעַם יִדְישָׁן
טַעַמְתָּעָם", אֵ לְיִעְןְ-מַעְטָרְאָיָל פֿאָר
יִדְישָׁלְעָרְנָעָר...

בְּעַהְעַט גַּעַט פֿוֹן

ב אַמְּעָרִיקָע : דָעַר, "פֿאָרְוּוּרְטָס"
הַאָט פֿאָרְבָּעָן אֵ יִדְישָׁלְעָרְרָעָק פֿוֹן
קָאַלְוָמְבָּיאָן אַנוּוּוּרְסִיטָעָט (נוֹיְאָרָק),
מַרְיָם¹⁷ הָאָפְּמָאָן. זִי הַאָט גַּעַוְיָן דִּיקָע
לְעַרְבָּנְכָּעָר, וּוֹאָס זִי הַאָט
צְוַנוּיָּגְעַשְׁטָעלְטָ פֿאָר אַירָעְ תַּלְמִידִים
(וּוְלְכָעָ קָוְמָעָן דָאָס רָוְבָ פֿוֹן דִּי פֿרְוּמָע
סְכִּיבָות¹⁸). די דָאַזְיָקָע מַעְטָרְאָיָלָן
זַעַנְעָן לְיִידְעָר¹⁹ נַאֲרָ נִיט פֿוּבְּלִיקְרִיטָט,
אָבָעָר מַע קָעָן שָׂוִין נִיצְן טַעַסְטָן וּוֹאָס
זִי רְעָדָגְרִיט פֿאָרָן, "פֿאָרְוּוּרְטָס" אָוֹן
וּוֹאָס וּוּרְן גַּעַדְרוֹקָט וּוֹי אַ נִיעַ
דִּידְאָקְטִּישׁ בְּנִילָאָגָע²⁰ : "מִיטָן פְּנִים"
צָום מָאָרגָן".
[סּוֹף צִיטָט]

1. cadre/setting
2. faux débutants/students with some prior knowledge of the language
3. hôte/host
4. אוֵיך יָאָר
5. MATSEV situation
6. LIMED études/studies
7. AVADE bien sûr/of course
8. ...rov la majorité/the majority
9. ...IKER principalement/mainly
10. Shloyme Birnbaum
11. certains/some
12. à part entière/full-fledged
13. sorte de cours supplémentaire/sort of extra course
14. isolés/isolated
15. manuels/textbooks
16. SHIMEN
17. MIRYAM
18. SVIVES milieu
19. malheureusement/unfortunately
20. supplément
21. PONEM visage/face

וּוֹי אַזְוִי אַיבָּעֶרְצָוְגָּעָבָן יִדְישׁ אַוִּיכָן אַנוּוּוּרְסִיטָעָט אָוֹן וּוֹי אַזְוִי אַיְן
וּוְיִינְיקָעָר פֿאָרְמָעָלָעָ רָאָמְעָן¹? וּוְלְכָעָ לְעַרְןְ-מַעְטָאָדָן זַעַנְעָן
צּוּגְעַפָּאָסְט אֵין קָלָאָס אָוֹן וּוְלְכָעָ פֿאָר אַלְיַוְן-לְעַרְנָעָרָס? וּוֹי לְעַרְנָט
מַעַן מִיטָן קִינְדָעָר אָוֹן וּוֹי מִיטָן אַנְהִיְבָּרָעָס אָוֹן
וּוֹי מִיטָן "פֿאָלְשָׁעָ אַנְהִיְבָּרָעָס"²? צִי דָאָרָף מַעַן בְּלוֹיזָן לְעַרְנָעָן דִּי
שְׁפָרָאָך, צִי אַוְיך אַוְיְפָוּעָקָן יִדְישָׁקִיטָט בֵּי דִי תַּלְמִידִים?

ג אֵין אַסְרָדָן דָעַרְעָעָ פֿרָאַגָּעָס הַאָבוֹן זִיךְ
זִיךְ גַּעַשְׁטָעלְטָ דִי אַנְטִיְילְ-נַעַמְעָרָ פֿוֹן יִדְישׁ
אַוְיך 4 אַנוּוּוּרְסִיטָעָט אָוֹן אֵין
עַטְלְעַכְעָ קָולְטָרְ-צּוּנְטָעָרָס, דָאָס רָוְבָ⁸
אַינְעָם מַעְדָעָמְ-צּוּנְטָעָרָס פֿאָר יִדְישָׁעָר
שְׁפָרָאָך אָוֹן קָוְלָטָרָ. אֵין דִּיטְשָׁלָאָנְד
אָוֹן עַגְּלָאָנְד לְעַרְנָט מַעַן זִיךְ יִדְישָׁיָן
יִדְישָׁע לְיִטְעָרָאָט דָעַר עַיְקָר⁹ אַוְיך דִּי
אַנוּוּוּרְסִיטָעָטָן (טְרִירָ, דִּיסְעָלָדָאָרָ,
פֿרָאַנְקְלָוְרָט, פֿאַצְדָּאָם; לְאַגְּדָאָן,
אַקְסְּפָּאָרְדָּ), כָּאַטְשָׁשָׁס עַסְקִיסְטִּירָן אָוֹן
קוּרָס אָוֹן קָולְטָרְ-צּוּנְטָעָרָס, וּוֹי צָום
בִּישְׁפָיָל אָוֹן דָעַר וּוֹיָר אַקְטִיוּוֹר
פֿאָר יִדְישָׁ-שְׁטוּדָיִים, וּוֹאָס אַרְגָּאַנְזִירָט

▲ דִי אַנְטִילְ
נַעַמְעָרָ פֿוֹנָעָ
לְעַרְרָס-יִמְפָּאָדִים

"שְׁלָמָה-בִּירְנְבוֹיָם"¹⁰-גַּעַזְוַלְשָׁאָפָט¹¹ אֵין
הָאַמְבָרָגָר. אַוְיך גַּעֲוִוִיסָעָ
אַנוּוּוּרְסִיטָעָט אֵין יִדְישׁ אֵ
גַּלְיְיכְבָּאַרְעַכְטִיקְטָעָר¹² טִילְ פְּנָעָם
לְעַרְןְ-פֿרָאַגְּרָאָם, אַוְיך אַנְדָעָרָעָ, וּוֹי דָעַר
אַנוּוּוּרְסִיטָעָט אֵין סְטִירְלִינְג
(שָׁאַלְאָנְד), אֵין עַס בְּלוֹיזָ אֵין
צּוֹגְאַבְּקָלָאָס¹³. אֵין הָאַלְאָנְד, שְׁוּעָדָן צִי
פֿינְגָלָאָנְד עַקְזִיסְטִּירָן הַיְנָטָן צִוְטָאָג בְּלוֹיזָ
אַיְינְצָלָנָעָיָדָן¹⁴ יִדְישָׁקְרִיזָן, מִיטָן וּוְיִינְיקָעָר

אוֵיך יִאַרְדִּיְעָרְלָעָד דָעַם מַצְבָּה¹⁵ פֿוֹן יִדְישׁ
אַקְסְּפָּאָרְדָּעָר זְוּמְעָרְ-פֿרָאַגְּרָאָם.
ד עַדְעָרְ אַנְטִילְ-נַעַמְעָרָ הָאָט
פֿאָרְגָּעַשְׁטָעלְטָ דָעַם מַצְבָּה¹⁶ פֿוֹן יִדְישׁ
לִימָוד¹⁷ אֵין זִין לְאָנְד. סְזַעַט אָוִיסָט, אֵין
צָום מַעַרְסָטָן לְעַרְנָט מַעַן זִיךְ יִדְישׁ אֵין
פֿרָאַנְקְרִיךְ, וּוֹסְאַיְזָ דָאָזְנִיְזִיסְטְּרָן
פֿינְגָלָאָנְד שְׁטָעָט. דָעַר גַּרְעַסְטָעָר צּוּנְטָעָר
אֵין צִוְטָאָג, פֿאָרְזִיזָן, וּוֹו אַ 300 מַעַנְטָשָׁן

דָּשִׁיקָאָב דָּשִׁיקָאָבָסָאָן

לעכטנס האָט מען געקענט זען אין פֿאַרְיז אָ
נֵישׁ פֿרָאַנְצִיזִישׁ אֹוַיפַֿרְוָנְג פֿוֹן דָּעָר
פֿיעַסְע „דָּשִׁיקָאָב דָּשִׁיקָאָבָסָאָן“ פֿוֹן דָּעָם
בָּאוּוֹסְטָן יִדִּישֶׁ-הַעֲבָרָעִישׁ דְּרָאָמָּאָטוֹרָג,
פָּאָעָט אָוֹן לִיטְעָרָאָטוֹר-קְרִיטִיקָעָר אַהֲרָן
צִיְּטָלִין.¹

וְאָס מֵעַתָּה צּוֹרִיק גַּעֲבָרָעַגְטָ צּוֹוִישָׁן
די לַעֲבָדְיקָע. גַּאֲתָה אָט זַיְד אַבְּעָר
אָפְּגַּעַזְאָגָט²⁶ פֿוֹן דָּעָר נִיְּעָר בָּאַשָּׁאָפְּוָנָגָן
– אָוֹן מֵעַתָּה צּוֹרִיק קִין בָּעַסְעָרָע
וְעוֹלָט וּוֹעַט שָׁוֹן פֿוֹן דָּעָם נִיט
אָרוֹסְקָוּמוֹן. נָו, אָוּב אִיר וּוֹלְטָ וּוֹסָן
וְוַיַּעַשׂ עַדְקִתָּן זַיְד דִּי מַעַשָּׁה²⁷, לִיעַנְטָ
אַלְיוֹן, אָוּדָא²⁸ אַיְן אָרְגִּינָּאָל...

**אַהֲרָן צִיְּטָלִין
אַיְן בְּיִדְאָרָק אַיְן
פּֿנְבָּעָן עַלְטָעָרָע
אַיְן.**

ד אֹוַיפַֿרְוָנְג פֿוֹנוּס „פּֿאַרְלִיְיגָ
טָעַטָּעָר“ אַיְן אַיְן אַנְיִינְרִישָׁן אַיְן
הַיְתָ אָפָּ²⁹ דָּעָם גַּרְאָטָעָסְקָן כָּאַרְאָקְטָעָר
פֿוֹן דָּעָר פֿיעַסְע. דִּי קָאָסְטִוּמָן,
דָּעַקְאָרָאָצְיָעָס אַיְן לִיכְטָן אַיְן קָלָאנְגָּ
עַכְעַטָּן (בָּאַזְוֹנְדָּעָרָש אַיְן דִּי יִסְׁ
סְצַעְנָעָס) זַעַנְעָן אַלְעָ גַּעַוּן קוֹנְצִיךְ³⁰
אַיְן רִיךְ מִיטָּ לְאַנְטָאָזִיע. דִּי אַקְטִיאָרָן
הָאָבוֹן גּוֹט גַּעַשְׁפִּילְט, מִיטָּן גַּאנְצָ
קָרְעָפָעָר אַיְן אָוּרָק מִיטָּ זַיְעָרָ שְׁטִימָעָן.
אַיְנָעָם קָלִינָעָם טָעַטָּעָר, וְוַיַּעַן אַיְן
גַּעַוְעָנָן צְזָאָמָעָגָעָפָרָעָט, הָאָט מַעַן
גַּעַקְעָנָט אַנְרִירָן אָדָם אַיְן חֹווֹה אַיְן
שְׁמַעְעָן דִּי לוֹפְּט פֿוֹן גַּנְדָּעָן...

אַפְּיָלוֹן³¹ דָּעָר אִיבְּקָעָר סְקָעְפִּיקָעָר
אַהֲרָן צִיְּטָלִין וּוֹלְטָ גַּעַקְעָנָט שְׁעָפָן
נַחַת³² פֿוֹן דָּעָם אַלְעָמָעָן!

1. ARN Tseytlin (1898, Uvarovitsh - 1973, New York) 2. prometteur/promising 3. Théâtre de Proposition 4. Aristide Demonico, Théâtre yiddish, Vol. II, Paris, 1993 5. défi/challenge 6. YAM mer, océan/sea, ocean 7. GAN-EYDN Paradis/Paradise 8. HEFKERDIKER immoral 9. ODEM-HARISHN Adam 10. BALEBOS patron/boss, owner 11. LEGABE à propos de/concerning 12. couches, classes/strata, classes 13. MILKHOME guerre/war 14. Union soviétique/Soviet Union 15. 86-1, גַּוּמָעָר 1931, גַּוּמָעָר אַיְן יִיְלָ, וּוֹרְדָשׁ 16. NEVIISHN prophétique/prophetic 17. SOF fin/end 18. EMESE réel/real 19. SHOLEM paix/peace 20. surgit/appears 21. MALEKH SANSINE Ange Sansinai/Angel Sansinai 22. serpent 23. KHAVE Eve 24. en la personne de/in the likeness of 25. séduisante/seductive 26. renoncé/given up on 27. MAYSE histoire/story 28. AVADE bien entendu/of course 29. préserve/preserves 30. ingénieux/ingenious 31. AFILE même/even 32. ... NAKHES aurait pu prendre plaisir/ would have taken great pleasure.

געַזְעַלְשָׁאָט, גַּרְיִיט זַיְד מִיט אַגְּרוֹיסָן
עַנְטוֹזָאָזָם צַו אַוְעַלְטָ-מְלָחָמָה¹³ צּוֹוִישָׁן
עַנְגָּלָאנְד אַוְן רָאַטְן-פּֿאַרְבָּאנְד¹⁴ (צִיְּטָלִין)

הָאָט דִּי פֿיעַסְע פֿוֹבְּלִיקִירְט אַיְן
1931¹⁵!). דָּשִׁיקָאָב דָּשִׁיקָאָבָסָאָן¹⁶ קוֹק

בלִיבָּט אַיְן דָּרוֹיסָן פֿוֹן דָּעַרְדָּ
געַזְעַלְשָׁאָט. עַר הָאָט אַנְבָּיאַשָּׁן¹⁷ קוֹק
אוֹרְפָּ אִיר : עַר פּֿלִיט אִיר נָאַעַנְטָן סּוֹפְּ.

א יַן דִּי צּוֹוִי מִיטְעַלְעָ אַקְטָן
פּֿאַרְלָאָזָט מַעַן דִּי אַמְתָּעָ¹⁸ וּוֹלְטָ,

וְאָס אַיְן טָאַקָּע אַונְטָעַרְגָּגָנְגָן
(סִמְבָּאַלְיִזְרָט פֿוֹנוּס שִׁיפְּ-אַונְטָעַרְגָּגָן)

אוֹן מַעַ גַּיְטָ אַרְבִּעָר צַו אַ

פּֿאַנְטָאָסְטִישָׁעָר יִסְׁדוּלָט. דָּשִׁיקָאָב
דָּשִׁיקָאָבָסָאָן – דָּעָר אַיְנְזִיקָּעָר לַעֲבָר
גַּעֲבִלְעַנְדָּר פּֿאַסְאָזִישָׁר – בָּאַקְעָנָט זַיְד
דָּעָר מִיטָּן פּֿעַרְעָקָטָן שְׁלָוּם¹⁹. אַבְּעָר

עַר פּֿאַרְשְׁתִּיטִי אַוְיךְ אַז שְׁלָוּם אַיְן
מַעְגָּלָעָק נָאָר אַיְן אַוְעַלְטָ אַז מַעְנְטָשָׁן.

אַיְנָעָם דָּרִיטָן אַקְטָן קוֹמָט אָוִירָ²⁰ אַ

גַּעַדְאָנָק צַוְּאָקָן אַז נִיְּעָם אַדְמָ. דָּעָר
לְעַצְטָעָר מַעַנְטָשָׁה²¹, דָּשִׁיקָאָב

דָּשִׁיקָאָבָסָאָן, דָּאָרָף זַיְן דָּעָר אַנְהָיָב
פּֿאַרְאָקְטִישָׁהָיָט. עַר אַיְן אַז
פּֿאַרְאָקְטִישָׁהָיָט מַעַנְטָשָׁהָיָט. עַר אַיְן
כָּאַרְאָקְטִישָׁהָיָט פּֿאַר צִיְּטָלִין²²: דָּעָר
אַונְטָעַרְגָּגָן פֿוֹן דָּעָר הַפְּקָרְדִּיקָּעָר⁸

מַעַנְטָשָׁהָיָט אַז דִּי שָׁאַפְּוָגָן פֿוֹן אַז
וּוֹלְטָ, מִט אַז נִיְּעָם „אַדְמָ-הָרָאָשָׁוֹן⁹“.

דָּעָר הַוּפְּתָהָעָלָד, דָּשִׁיקָאָב
דָּשִׁיקָאָבָסָאָן, אַיְן אַיְדָ, אַז רִיכְעָר

בְּעַלְהָבִית¹⁰ פֿוֹן אַפְּאַרְבִּיךְ פֿוֹן הַוּיְ�וָן
קָנְעַפְּלָעָךְ, וְאָס הָאָט נִישְׁתָּקִין

אַילְוִוּעָס לְגַבְּיָי¹¹ דָּעָר הַפְּקָרְדִּיקָּעָר
וּוֹלְטָ. דִּי וּוֹלְטָ, סִמְבָּאַלְיִזְרָט פֿוֹן דִּי

שִׁפְּ-פָּאַסְאַזְרִין, וְאָס קוּמָעָן פֿוֹן
פּֿאַרְשִׁידָעָן שִׁכְּטָן¹² פֿוֹן דָּעָר

פּֿאַרְיזָעָר טָעַטְעָרָל מִיטָּן
צּוֹוְגָּנְדִּיקְן² נָאָמָעָן „פּֿאַרְלִיְיגָ
טָעַטְעָר“, אַיְן אַיְן יוֹנִיָּה

גַּעַמְאָכָט טָאַקָּע אַז יִעְרָטָעָרָסְאָנְטָן
פּֿאַרְלִיְיגָ : מַעַ הָאָט דָּאָרָט גַּעַוְוִין אַהֲרָן

צִיְּטָלִיןָס פּֿיְעַסְעַדְשִׁיְיגָעָבָּר
אַיְבָּרְעָזְגָּוָן פֿוֹן זַשְּׁאָקָמָנְדָבָּוִים מִיטָּן
דָּעָר מִיטְוּוֹרְקָוָן פֿוֹן פּֿאַרְמִיסְטִידָ

דָּעָמָנְאָנִיקָּאָ. דָּעָר פְּרָוּוֹ צַו שְׁפִּילָן
צִיְּטָלִיןָן, אַז שְׁרִיבְעָרָמִיט
קָאָמְפָּלִיצְרָטָע, אַז
פּֿאַרְאָפְּסִיכָּאָלְגָּיְשָׁעָמָאָטִיוֹן, אַיְן פּֿאַרְ
זִיךְ אַלְיוֹן אַז פּֿאַרְמָעָסְטִיד⁵.

ד יַשְׁקִיָּאָב דָּשִׁיקָאָבָסָאָן, אַיְן – וְוַיְ
דָּעָר אַוְיִטָּר אַלְיוֹן הָאָט
אַנְגָּעָרוֹוֹן –, אַז גַּרְאָטָעַשְׁפָּלִין אַיְן דָּרִיר
אַקְטָן. עַס שְׁפִּילָט זַיְד אַפְּ אַיְוֹקָן
סְפָּעָרָם : אָוִרְפָּ אַז שִׁיפְּ אַיְוֹקָן
אַטְלָאָנִיקָן, אַיְן דִּי טִיכְעָנִין פֿוֹן יִם⁶

אַז גַּעַדְאָנְדָן. דִּי הַוּפְּטָטָמָעָמִי
וּוֹלְטָ, מִט אַז נִיְּעָם „אַדְמָ-הָרָאָשָׁוֹן⁹“.

דָּעָר הַוּפְּתָהָעָלָד, דָּשִׁיקָאָב
דָּשִׁיקָאָבָסָאָן, אַיְן אַיְדָ, אַז רִיכְעָר

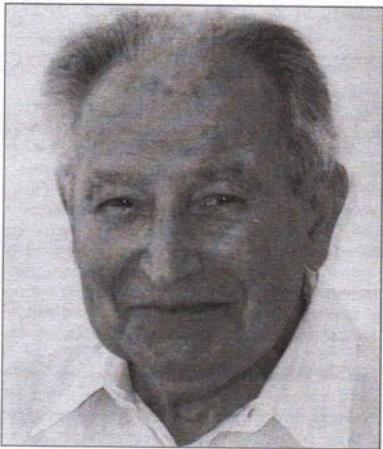
בְּעַלְהָבִית¹⁰ פֿוֹן אַפְּאַרְבִּיךְ פֿוֹן הַוּיְ�וָן
קָנְעַפְּלָעָךְ, וְאָס הָאָט נִישְׁתָּקִין

אַילְוִוּעָס לְגַבְּיָי¹¹ דָּעָר הַפְּקָרְדִּיקָּעָר
וּוֹלְטָ. דִּי וּוֹלְטָ, סִמְבָּאַלְיִזְרָט פֿוֹן דִּי

שִׁפְּ-פָּאַסְאַזְרִין, וְאָס קוּמָעָן פֿוֹן
פּֿאַרְשִׁידָעָן שִׁכְּטָן¹² פֿוֹן דָּעָר

שפטעד רשות

דָּעַם זָמֵר אִיז אַרְוִיס אַ נַּי וּוֹעֲרָק אָוִיפֿ יִידִיש – דָּרְיִי בְּעַנְדֵּל
עַסְיַעַן, זְכַרְוָנוֹת², דָּעַרְצַיְילְוָנְגָעַן אָוּן לִידְעָר פָּוּן עַזְרִיה³
דָּאָבְרוֹשָׁקָעָס מִיטָּן טִיטָּל, „שְׁפָעַטָּעָר שְׁנִית⁴“.

עדריה
דָּבְרֹשָׁקָעַם ◀

דאס בוד קען מען קויפן אין דער
מעדעטם בביבליאטעך אדער
באשטעלן אויף דעם וויטערדיין
אדערעס :

EDYTAD
chez Béatrice Baer
1043 chemin de Moulares
34070 Montpellier

דָּרְטָן גַּגְרִינְדֶּט אֲגַזּוּלְשָׁאָטֶט כְּדִי
אֲרוֹסִצְוָגָבָן זִינְעַן שָׁאָוּנוּגָעָן. אֲ דָאנְקָ
זַיְ אָיז אִיצְטָן דָּרְשִׁינְעָן אֵין פָּאָרָלָאָגָ
י. ל. פֿרְץ¹¹ אַין פָּלָאַבְּיָה¹², “דָּעַר
שְׁפָעַטָּר שְׁנִיטָּ”. דִּי דָרְיַי בָּעֵנד נָעֵמָעַן
אַרְבִּין אֲ רִיכְכָּן מָאַטְעָרִיאָל פָּוָ
פָּאָרְשִׁידְעָנָעַן זְשָׁאָנָעָרָס. מַעַ קָעַן דָּרְטָן
גַּעֲלִינְעַן דָּעַם מַחְבָּרָס¹³ זְכָרוֹנוֹת פָּוָן זִינְ
גַּעֲבוּרִירְשָׁטָאָטָן, וְוַילְנָעַ (וּוֹ אֲ בָּאוּנְדָעָר
אָרְטָן אָיז גַּעוּוּדָמָעַט מָשָׁה קוּלְבָּאָק אָוָן
מַאְקָס עַרְיקָ, וּוֹ אָוֵךְ דָּעַר אַגְּטִיסָעָ
מִיטִּישָׁעַר פָּאַלִּיטִיקָ פָּוָן דָּעַר פּוּלִישָׁעַר
מַאְכָטָן, וּוֹאָסָה הָאָטָן נִישְׁתָּאָוִיסְגָּנוּצָט דִּי
פָּאָטְעַנְצִיעַלְעַלְעַלְעַקְיִיטָן פָּוָן יִדְיִישָׁן
יִשְׁׁוּבָה¹⁴). סְאַיְן אָוֵךְ דָּא עַסְיָעַן וּוּגָן דִּי
סְטָאַלִּינְרִיאָרָן אַיְן רָאַטְזְּ-פָּאָרָבָאַנְד
בְּעֵת¹⁵ דָעַר מְלֻחָּמָה, וּוּגָן דָעַר יִדְיִישָׁעַר
שְׁפָרָאָךְ אָוָן לִיטְעָרָאָטוֹר, דְּעַרְצְיִילְוָנוּגָעָן
אָוָן לְדָעָר. אֲ טִילָן פָּוָן אָטָן דִּי שָׁאָוּנוּגָעָן
זַעֲנָעַן נָאָךְ אַיְן עַרְגָּעָץ נִיטָן גַּעַדרּוּקָט
גַּעֲוּוֹרָן, אָוָן אֲ טִילָן אִיז שָׁוִין
דָּרְשִׁינְעָן אֵין 25 יִדְיִישָׁ צִיְּתְרִיפָּטָן
אֲבָעָר דָעַר גַּאנְצָעָר וּוּעָלָט.

ז' זריה דאַברושקעס איז געבעירן
געווארן אין ווילנע אין יאָר 1912.
דאָרטן איז ער געגאנגען אין גימנאזיז,
ווע ער האָט זיך געלערנט, צוישן
אנדעראָע, ביַיְדַם שרייבער משה
קולבָּאָק⁵, אונְדַם ליטעראָטורִי⁶
היסטָּאָרִיקָּעָר מָאָקָּס עָרִיךָ⁷. שפֿעטער
איַז ער אוֹיף אַפָּאָר יָאָר גַּעֲפָאָרִין
שְׁטוֹדִירָן אַינְנָאָרְקִירִיךְ, אַונְדַּאָרטָן
געוֹאָרָן אַינְיְנָשָׁעָנִיעָר. אַינְ 1939,
ווען סְאַיְזָאָסְגָּעָבָּרָאָכְן דֵי צְוִוִּיתָע
וועלְטָמְלָחָמָה⁸, האָט ער מִיטְזִין ווַיְיָבָּה
פְּאַרְאָלוֹאָזֶת ווַיְלַנְּגַע אַיז אַנְטָלְאָקְּן אַינְ
רָאַטְּ-פְּאַרְאָבָּאָנד⁹. נָאָך דָעַר מְלָחָמָה אַיז
ער גַּעֲפָאָרִין אוֹיף אַפְּרַצְצָעָר צִיְּתָקִין
פּוֹילָן, אַונְ פּוֹן דָאָרטָן קִין בְּעַלְגִּיעַ, ווּ
ער האָט ווַיְיָטָר גַּעֲרָבָּעַט ווּ אַן
איַזְשָׁעָנִיעָר. דִי גַּעֲנָצָע צִיְּתָהָט ער
גַּעֲשָׁרִיבָן אַונְ זִיךְ אַקְטִיוֹ בָּאַטְּיִילִיקָט
איַנְעָם יִדְיָשָׁן קוֹלְטוֹרְ-לָעָבָן. הַיְנָטָן,
שָׁוֹן אוֹיף פָּעָנִיסָּע, לעַבְטַ ער אַין
מְאַנְפָּעַלִע (דָּרוֹם פְּרָאַנְקִירִיךְ). אַ
גַּרְופָּעַ לְוֹן זִיְנָע יִדְיָשָׁ-תַּלְמִידִים¹⁰ האָבָן

1. volumes sing. 2. דָעֵבָגְד zikhroynes mémoires/memoirs 3. AZARYE 4. moisson tardive/late harvest 5. Moyshe Kulbak (1896-1937) 6. Max Erik (1898-1937) 7. MILKHOME guerre/war 8. Union soviétique/Soviet Union 9. DOREM (du) sud/southern 10. TALMIDIM étudiants/students 11. les éditions Y.L. Perets/Y.L. Perets Publishing House 12. TEL-AVIV 13. MEKHABERS de l'auteur/author's 14. YISHEV communauté/community 15. BEYS pendant/during

א שמע מיטן אויתאר

ט-ט. צ' איז דער, שפערטער שענט' אן
אייטראָבַּיְּגַּןְאַכְּעֵי ?
עד. כָּאֲתַשׁ דָּאֶרְטַּח וִינְנָעַן פָּאָרָאַן נִיט
וּוַיְנִיק בִּיאָגָרְאָפִישָׁע פְּרָטִים', נָעַם
אַיךְ אַרְדִּין אֲסֵךְ מַעַר וּוַיְמִינָע
פָּעָרְזָעַלְכָּע אַבְּעָרְלָעְבָּונְגָעַן. ס' אַיז
די אָפְשָׁפִיגְלוֹנְג² פָּוָן אַלְאַנְגָּעָר עַפְאָכָל
פָּוָן יִדְישָׁן לְעַבְּנָן אַיז וּוַיְלָעַ, פּוַילָּן אַיז
רָאַטְּן-פְּאָרְבָּאנְד. מִיט אַבְּאוֹנְדָעָרָן
טְרָאָפָּה³ אוַיְף דִּי וּוַיְלָעָר יִדְישָׁע שָׁוָלָן,
לְעַרְעָסָט, רָעוֹאָלְצִיאָגָעָרָן,
איַנוּשָׁעָנִירָן, אַינְדוּסְטְּרִיעָלָעָר אַיז
אוַיְיךְ נִיט-יִדְישָׁע שְׁכָנִים.⁴

1. PROTIM détails 2. reflet/reflection 3. accent 4. shkHEYNIM voisins/neighbors 5. SVIVE milieu 6. DAFKE justement/precisely 7. POSHET simple 8. ...LOSHN langue maternelle/mother tongue 9. activités/activities 10. conditions 11. KABRONIM fossoyeurs/gravediggers 12. HANOE plaisir/pleasure 13. shoyRESH racine/root 14. DOYRESDIKER ancestral *de/from* דור DOR génération 15. flambeau/torch.

מיכאל באגאנימס "דאסט"

איך האב ליב און אנגראם, ואווארט ואס
שריבbert זיך מיט די זעלבייקע אוותיות² ווי
און אנדער ווארט – אַבער אין אַנדער
סידר³, פֿאָרְשִׁיטִיט זיך. צום בּיְשִׁפְּלֵיל: שיל
און פֿיעַ. (די לאָנגַע פֿאַ) (ף) ווערט פֿאָרְדַּ
רעכַנְטַן⁵ ווי סתם אַ פֿאַ – אַנטִיט⁷ ווי קען
מען בּוּטַן דעם סיד? אין די ווינטערדייקע
בּיְשִׁפְּלֵילן ווערין „וַיְיַהֵי אֵין“⁸
פֿאָרְרַעְנֵנט פֿאָרְדַּי באָזְונְדָרְעַן צִיכְנָס.⁹
מען וואָלט אַירְק גַּעֲקָעָנֵנט אַנְגַּעַמְעָן¹⁰ אַ
גַּרְיְּגַעְרָן בְּלַלְל¹¹, מע זאָל קענען גַּעֲגִינְעָן
מער אַנְגְּרָאַם. דעםְאַלטְעַן קען מען
צּוֹגֶבֶן בְּלִיְיַן!¹² ! אַ, אַ, אַן
אַ, ווערין אַבער פֿאָרְרַעְנֵנט אלע ווי אַין
אות, אַנטִיט אַיז שׂוּעָר אַרְיְנְצְרוֹקָן¹³ דעם
שׂוּטְמָעַן אַלְפַּיְיַן אַין מִיטַּן וואָרט!
זו אַן אַנְגְּרָאַם מַאֲכַת נִישְׁטָא אַיס¹⁴, פֿוֹן
ויאָס פֿאָרְ אַ וואָרטַן מַעַיְיַת אַן: עַס
קען זיַּן אַ קָּאנְגִּירְטַע אַדְעַר אַ
דַּעַקְלִינְיְרַטְעַ פֿאָרְעַם. סְקַעַן אַירְק זיַּן
פֿלוֹרָאל: לְמַשְׁלִיכְנָה אַיז נַאֲמָנָן¹⁶ אַן
אַנְגְּרָאַם פֿוּנָעַם נַאֲמָנָן מאַגְּנָעַן¹⁷. זַיְעַר
אַ פֿאָסְקְעַדְרַע אַנְגְּרָאַם! אַבער אַנְצַּאַ –
גרְאַמְעָן מוֹזֵן נִיטְעַל מַאֲלַזְיַן פֿאָסְקַע: עַס
גִּיטְטַן נִיט אַין קְבַּלה¹⁹ – עַס אַין אַ שְׁפִּילְ...
וּי אַ שְׁפִּילְ לִיגְאַיך פֿאָרְ²⁰ קְוֹפְּצָן אַנְאַ –
גרְאַמְעָן צּוֹעַמְעַן פֿוֹן בְּאוֹוֹסְטַעְ (אַדְעַר
וּוַינְצְּיִקְעַדְרַבְאַוּסְטַעְ) יִדְיְוַעַשׂ שְׁרִיבְבַּרְסַ –
– זַוְּכַטְ וּוֹעֵר אַיז דַעַר בְּהַאֲלַטְעַנְדַר²¹!
שְׁרִיבְבַּר הַנְּטַעַר דִּי אַנְגְּרָאַמְעָן!
איְקַעְ – אַמְּן²³ – בְּלִיק – גַּעֲנִיטְעַר²⁴ –
געַנְיק – גַּרְיְּנָע – גַּרְעַבְעַר²⁶ – וּוֹלְנָע –
זַיְעַר – טַכְלַ – טְרוֹקָן – עַרְשַׁטְ –
קְרָאָם – שָׁא – שְׁטַיל.

1. SHIMEN 2. OYSYES lettres/letters
sing. OS אות 3. SEYDER ordre/order
 4. ... FEY : nom de la lettre ה /name
 of the letter ה 5. considéré/considered
 6. STAM ... comme un א ordinary/as
 an ordinary א 7. sinon/otherwise 8. si-
 gnes distincts/distinct signs 9. adop-
 ter/adopt 10. KLAL règle/rule
 11. Rivke Rubin (née en/born 1906)
 12. insérer/move over 13. ALEF nom
 de la lettre א/name of the letter א 14. ça
 n'a pas d'importance/it doesn't matter
 15. LEMOSHЛ par exemple/for
 example 16. rimes/rhymes 17. (Itzik)
 Manger (1901-1969) 18. approprié/
 appropriate 19. KABOLE Cabale/Kab-
 bala 20. je propose/I suggest 21. ca-
 ché/hidden 22. pluriel de la lettre «x»/
 plural of the letter «x» 23. OMEYN
 amen 24. comp. de/of יונגןcompetent
 25. nuque/neck 26. comp. de/of גראב
 27. foulard/kerchief 28. AGEV à pro-
 pos/by the way 29. EFSHER peut-être/
 perhaps 30. MAYSE histoire *ici* le fait
 est/story *here* the fact is.

◀ נוי עברג שמעון, שיקט אונדז לון טריר (דיטשלאנד) א שפיל ארום אנאגרארמען לון ד' געמען לון יידישע שריבער

באַרְיָמְטָע ווּרְטָל²⁰ – „וואֹ גָּאַת אֵין
אֲדָעָס“. זִי הַיִשְׁתָּאָסְטָר²¹, אֵין שׁוֹן אֵין
די נֶנְצִיכָּעָר, אָנוּ ווּוִינְטָן נַאֲךְ אֵין
אֲדָעָס, אֲשְׁטָאָט ווּאָס אֵין דִּי
הַעֲבָרְיעִיסְטוֹן, אֲי דִי יִדְיִישִׁיסְטוֹן אָנוּ אֲ
פְּנִים²² אוֹיךְ גָּאַת אַלְיָין הַאֲבָן פְּאַרְאָלוֹזֶט.
אֲבָעָר דִי אַמְּאָלִיקָע שְׁטָאָט לְעַבְּתָן נַאֲךְ
אַיִן אַסְתָּרָס זְפָרְזָן²³ אָנוּ שְׁפִיגָּלֶט זִיךְ
אֲפָּה²⁴ אָין דִי לְדָעָר ווּאָס זִי נְגַט
צְוֹזָעָמָעַן מִיט דִי שְׁכַנִּים²⁵ ווּאַלְעָרִי אָנוּ
טָאַנְיָע. בָּאַגְּאַנְיָם פְּקִילָם אֵין אָן
אִימְפְּרָעָסְיָאנִיסְטִישָׁע אָנוּ גְּרָאַטְעָסְקָע
בָּאַשְׁרִיבָוָג לֹאָן זַיְעָר לְעַבְּן. זִי ווּיְזִיט
ווּאָס דָּאָס הַיִשְׁתָּאָסְטָר זִין אָן אֲדָעָסְעָר יְיךָ

א סענע פון
פַּילָם „דָּאָסְטָן“

אין משך קון²⁶ דריי תקופות²⁷, פאר
דער רעוואַלוציע, נאָך דער
רעוואַלוציע, אונן נאָך דעם אונטערגענגן
קון ראטּן-פֿאָרבְּאנְד²⁸. דעריבער איין
דער פֿילִם קֹל מיט משונה דהידיקע²⁹
איימאֶזון און سورערעליסטייש
קלאנגען, ווי אַ שטייגער³⁰ דער
טעטלעָפָאן וואָס הערט ניט אויף צו
קלינגען און די קליאַמְקָע³¹ וואָס האַלט
אין איין קלֿאָפָן, כדי אַנְצּוּמוּלְדָן³²
קרישע געסט אַנגעקומענע צו אַסְתָּרָן
אין שטוב. אַבער נישט געקוֹט
דערויף³⁴ וואָס אין באָגָאנִים אַוְיגָן איין
אָדָעַס אַ שמוֹצִיקָע און חַרְוָבָע³⁵ שטָאָט,
זענען די דריי העלָן גָּאָר שטָאָלִיךְ מיט
זַיְעֵר גַּעֲבוּרִין-אָרט. אַסְתָּר גַּלְיבִּט ניט
30. דִּין

ב ים אַנְהִיב לֹא פְּלִים זָעֵט מֵעַן
אֲדָעֵס אֶזְזִי וַיַּרְא מִיר ווֹאֶלְטָן גַּעֲוֹעַן
גַּעַשׂ אַנְגַּעַקְוּמַעַנְיָה לֹא דָעֵר ווַיַּיְתַּנְסֵן,
פְּנוּעַם שׁוֹאֶרְצָן יִם¹², אֶזְזִי וַיַּדְיָ
מַאֲטָרָאָס¹³ אוֹרֵף דָעֵר בָּאַרְיָמְטָעֵר שִׁיף
„פָּאַטְיָאַמְקָנָן“. דִי דָזְקִיעַ אַילְזִיעַ ווּעַרְכַּת
וּוֹאָס אֲמָל שְׁטָאַרְקָעֵר ווּעַן דָעֵר פְּלִים
פִּירַט אָוְנְדוֹ אַרְוִיָּה אוֹרֵף דִי פּוֹסְטָע
וּוַיִּסְעַ טְרָעָפָה¹⁵ אָנוֹ אַרְיָין אַין דָעֵר שְׁטָאָט
נוֹהָקָה.

וְזַיְן אָוִיף דַעַר מַאֲלָדָאוֹנָקָע,
גַעֲפִינֶעָן מִיר זֵיך אָוִיף אַ הַוִי בֵי
אַ קְלִין שְׁטִיבָעַלְעַ אַנְגּוּנוֹニָנִיק שְׁטִיטַ
אָן עַלְטְרָעַ פָּרוֹי אָוָן זִינְגַט אָ
טְרוֹיְיעָרִיקָע מַעְלָאָדִיעַ, דַי אַיְגָעָנָע¹⁷
מַעְלָאָדִיעַ וְאָס זִי פְלָעָגַט זִינְגָעָן
מִידְלָוִיָּז, וּוְעָן אַיר טָאָטָע דַעַר רְבָ¹⁸
הָאָט נָאָך גַעֲדוֹנוֹנָט¹⁹ אָוָן וּוְעָן יִזְוֹן הָאָבוֹן
דָאָרְטָן גַעֲלוּבָט – וּוְעָם זָגָט דָאָס

1. Michale Bognim : «Dust» (Poussière), U.K. 2001 2. metteur en scène (*fém.*)/director (*fem.*)
 3. MAYSE histoire/story 4. autrefois/long ago 5. SHOLEM ALEYKHEM 6. MENDELE MOYKHER SFORIM 7. milieu criminel/criminal underworld 8. SHIMEN Dubnov 9. TSIENISTN sionistes/Zionists
 10. AKHAD HAAM pseud. de/of Asher Hirsh Ginsberg 11. KHAIM NAKHMEN 12. YAM mer/sea
 13. marins/sailors 14. Potemkine/Potemkin 15. escalier/steps 16. GUFE elle-même/itself 17. la même/the same *syn.* דִּי גַּלְבִּיקעַ, דִּי עַלְבָּעַ 18. ROV rabbin/rabbi 19. priait/prayed 20. dicton/saying
 21. ESTER 22. A PONEM semble-t-il/so it seems 23. ZIKORN mémoire/memory 24. se reflète/is reflected 25. SHKHEYNIM voisins/neighbors 26. ...MESHEKH... pendant/during 27. TKUFES épisodes/periods 28. Union soviétique/Soviet Union 29. MESHUNEDIKE étranges/strange 30. par exemple/for example 31. poignée (de porte)/doorknob 32. KEDEY afin de/in order to 33. annoncer/to announce 34. malgré le fait/despite the fact 35. KHOREVE en ruines/ruined

וואַקסנדיקער אַינטערעס אֵין דִי פֿרוייען פֿון ווערמערס¹ בִּילְדֶּר

בָּאוֹרִימְטָטָעָר פֿון אָ גְּרוּפָע קִינְסְטָלָעָר,
וְאָס הָאָט זִיךְ גַּעֲרוֹפָן, „דִּי דָּעַלְפָטָעָר
שׁוֹלָי“. דִּיְאָ² קוֹנְסְטָטְ-בָּאוּוּגָנוֹגָה הָאָט
גַּעֲבְּלִיט אֵין דִי עַרְשְׁתָּע 70 יָאָר 5ְּנוֹנָם
71ְּטוֹן יָאָרְהָנוּדָעָרָט אַינְעָם הָאַלְעָנְדִישָׁן
שְׁטָעָטָל דָּעַלְפָט. לוֹיטָ גְּרִינְאָוּוִי אֵין
וועַרְמָעָרָס פְּאַפְּוֹלָאָרְטָעָט פְּאַרְבָּוּנְדָן
מִיט זִין טָאַלְאָנְטָפְּאַרְצְוּשְׁטָעָלָן³ פֿרְוַיְיעָן
אַיְן דָּעַם שְׁעַנְסְּטָן לִיכְטָן. „אַלְעָ פֿרְוַיְיעָן
זְעַנְןָ בֵּי אִים שִׁין“, הָאָט
גְּרִינְאָוּוִי גַּעֲזָאָגָט. „250 יָאָר אַיְידָעָר
פְּאַטְאָגְרָאָלִיעָ אֵין אַנְטָדָעָט גַּעֲוָאָרָן
הָאָט עָרְשָׁוִין גַּעֲוָוָסָט וְוי צַו שָׁאָפָן
בִּילְדֶּר, וְאָס זְעַנְנָעָן רַעַאלִיסְטִישָׁן אַוְן
לִיכְטָפְּרָעָקְטָן.“

7 אַוְן שְׁעַלְוָנָג „וועַרְמָעָר אֵין דִי
דָּעַלְפָטָעָר שׁוֹלָי“ אֵין דָּעָר

ברִיטִישָׁר נַאֲצִיאָנָאָלָעָר גַּאלְעָרָה הָאָט
זִיךְ גַּעֲעָנְטָ דָּעַם 20 סְטָן יוֹנִי אֵין הָאָט
שְׁוֹיְן צְוָגְעָזְוִיגָן 92 000 מְעַנְטָשָׁן. „דָּאָס
אֵין אָוְמָגָהָעָרטָ“, הָאָט אַיְבָּרָגָעָגָבָן
הָעַלְעָן פֿאַקְנָעָר, אָ וְאַרְטָזָאָגְעָרָעָן⁴ פֿון
דָּעָר גַּאלְעָרָיָע. „מִיר הָאָבָן גַּעַדָּרָפָט
פְּאַרְלָעָגָעָרָן אָוְנְדוּזָעָרָעָ שְׁעהָעָן⁵, כְּדָי⁶
צַו בָּאָפְּרִידְקָן⁷ דָּעַם אַינְטָעָרָעָס.“

דָּעַם 1 סְטָן אַוְיגָוָט 2001

▲ וועַרְמָעָר
„דִּי מִילְכָּמוֹד“

ל אַנְדָּאָן - יָאָהָאנָעָס וועַרְמָעָר, דָּעָר
הָאַלְעָנְדִישָׁר מַאְלָעָר 5ְּנוֹנָם
71ְּטוֹן יָאָרְהָנוּדָעָרָט, וְעַלְכָּר אֵין
בָּאַקָּאנְטָן וְוי, „דָּעָר מִינְסְטָעָר פֿון לִיכְטָן“,
וועַרְמָעָר אֵין גַּעֲוָעָן אָ
פְּאַפְּולְעָרָעָ פְּגִיגָר. בַּמְשָׁך⁸ פֿון דִי
פְּאַרְגָּאַגְּגָעָנָעָן זְעָקָס יָאָרָהָט עָרְשָׁוִין
אַיְנְסְפִּירִירְטָ פְּינָחָ רַאְמָאָנָעָן, דָּרִיָּ
קוֹנְסְטָאָוִיסְטָעָלְגָעָנָעָן אַוְן אָנְפָרְעָרָעָ
בָּאַלְדָּ וְוָעָט אָרוּסָאָ נִיְמָרָ פְּילָם,
בָּאַזְוִירָט אַיְוָן בָּעַסְטָסְעָלָעָר, „מִידָּל מִיטָּ
אָפְּרָלְ-אָוִירִינְגָּל“, וְאָס אֵין דָעָר טִיטָּל
פֿון אַיְנָעָם פֿון וועַרְמָעָר בִּילְדֶּר.
פִּיטָּר גְּרִינְאָוּיָיָי, אָ בְּרִיטִישָׁר

יאָ, אַיךְ ווַיְלָ אַבָּאָנִירָן דָּעַם פְּאַרְיוּעָלָטָס

נאָמָעָן :

אַדְרָעָס :

אַבָּאָנָעָמָעָנְטָ-פְּרִיזָן :

פְּאַרְאַיְינְקָטָעָ שְׁטָאָטָן⁹ : אֵין יָאָר - 36 דָּאָלָאָר, הָאָלָב יָאָר - 21 דָּאָלָאָר

אַיְבָּרָדָעָר וְוָעָלָט :

ימְ-פָּאָסְטָן¹⁰ : אֵין יָאָר - 40 דָּאָלָאָר, הָאָלָב יָאָר - 25 דָּאָלָאָר

לוֹטְפָּאָסְטָן¹¹ : אֵין יָאָר - 97 דָּאָלָאָר

קְרֻעְדִּיטִיקָאָרְטָעָן-נוֹמָעָר :

אוִיסְגָּאָנְגָּ-דָאָטָע :

שִׁיקְטָן דָּאָס צַעְטָל אַיְוָן אַדְרָעָס :

The Yiddish Forward

45 E 33rd Street, New York, NY 10016 USA

faivus@Yiddish.Forward.com : בְּלִיצְפָּאָסְטָן-אַדְרָעָס :

1. Etats-Unis/United States 2. poste maritime/surface mail 3. poste aérienne/airmail
4. expiration 5. courrier électronique/e-mail.

1. Johannes Vermeer (1632-1675)
2. BEMESHEKH pendant/during 3. metteur en scène/director 4. EFSHER peut-être/perhaps 5. déduire/to deduce 6. toiles/canvases 7. cette/this syn. 8. représenter/portray 9. avoir l'air/to look 10. porte-parole fém. /spokeswoman 11. SHOEN heures/hours 12. KEDEY afin de/in order to 13. satisfaire/satisfy.

אנ אסיפה פון יידישע גענעלאגיסטען

דער אַשְׁכּוֹנוּשָׁעֶר² מִנְגָּה³ אֲנַצְרוֹפֵן
קִינְדָּעֶר נָאָר פֿאַרְשְׁטָאָרְבָּעָנוּ
קְרוּבִּים⁴ בְּאַזְּירָת זִיךְ אָוִיף אָ
גַּעַצְנְדִינְגְּעָרִישָׁן⁵ אוּבְּעַרְגְּלוּבָּעָנִישָׁ
לֹוּן גַּעַרְמָאָנְיִישָׁ שְׁבָטִים⁷. אַין דָעַם
יסּוּד⁸ לֹוּן דָעַם מִנְגָּה לִיגְט דָאָס
גְּלִיבָּין אַין גִּילְגָּלְהַנְּקָשָׁן⁹. יַידָּוֹן –
אָנְגָּעהָוִיבָּן לֹוּן דִּי מַקוְבָּלִים¹⁰ –
הָאָבָּן אַיְבָּרְגָּעָנוּמָעָן דִּי דָאָזְקָע
טְרָאָדִיצְיָע אַין דָעַר צִיטָט לֹוּן דִּי
קְרִיעִצְצָוָגָן¹¹. בַּיְ דִּי סְלָרְדִּים¹² הָאָט
עַס זִיךְ גַּעַרְטָרִיט אַנדְעָרָש : נָאָר
אַיצְט אַיז מַעְגָּלָעָר צֹ גַּעַבְן דִּי
קִינְדָּעֶר נָעָמָעָן לֹוּן לְעַבְדִּיקָע
זַיְדָעָס אָוּן בָּאָבָּעָס.
וּוְעָגַן דָעַם אָוּן נָאָר אָסְט אַנדְעָרָע
זָאָכָן הָאָט מַעְן גַּעַרְעָדָט בְּעַת דָעַר
21סְטָעָר אִינְטָעָרָנָאָצְיָאָנָאָלָעָר
יַידְיָשָׁעָר גַּעַנְעָלָאָגְיָשָׁר
קָאנְפָּעָרָעָןְזָן, וּוְאָס אַיז הַיְיָאָר
דוֹרְגַּעַרְטָרִיט גַּעַוְאָרָן אַין עַגְּלָאָנְד.
אַין דָעַר אַסְיָּה הָאָבָּן זִיךְ
בָּאַטְיְילִיקָט אָן עַרְד¹³ 800 מַעְנְטָשָׁן
לֹוּן גְּרוּוִיסְ-בְּרִיטָאָנִיעָ, מִזְוְרָחָה¹⁴ – אַין
מַעְרָבָּ-אַיְרָאָפָעָ, צְלָוֹן¹⁶ – אַין
דָרְוָם¹⁷ אַמְּרִיקָע.

דעת? חטו אוניברסיטה 2001

1. ASIFE assemblée/assembly
 2. ASHKENAZISHER
 3. MINHEG coutume/custom
 4. KROYVIM parents/relatives
 5. païen/pagan
 6. superstition
 7. shvotim tribes/tribes
 8. YESOD base/basis
 9. GILGL-HANEFESH réincarnation
 10. MEKUBOLIM cabalistes/kabalists
 11. croisades/crusades
 12. SFARDIM Sépharades/Sefardic
 13. ...EREKH approximativement/about
 14. MIZREKH est/east
 15. MAYREV ouest/west
 16. TSOFN nord/north
 17. DOREM sud/south.

- LEKOVED en l'honneur de/in honor of 2. ROSHESHCONE Rosh Hashana - nouvel an juif/Jewish New Year 3. YOMKIPER Yom Kippour (le Grand Pardon)/Yom Kippur (Day of Atonement) 4. YISHUVNIKES 5. établis/settled 6. célébrer/celebrate 7. YONTOYVIM fêtes/holidays 8. lointains/remote 9. charrettes/wagons 10. édredons/featherbeds 11. KAPORE-OYFES volaille pour sacrifice expiatoire/poultry used for ritual sacrifice 13. קָלִילִינָגְדַּעַת הַיּוֹם יְמִינָה אֲזֶנְבָּרְפּוֹרְוֹ (ד' טַעַג צְוִישׁוֹן רָאשֵׁה-שָׁנָה אֲזֶן יוֹמָדְכְּפּוֹרְוֹ) 14. YOMIM-NEROIM les Jours Redoutables/Days of Awe 15. BEMESHEKH durant/during 16. KIMAT presque/nearly 17. KEYN EYN(H)ORE/KEYN AYEN HORE qu'on nous préserve du mauvais oeil!/no evil eye! 18. longs manteaux/long coats 19. PEYES papillottes/sidecurls 20. ceintures/belts 21. KHSIDIM juifs hassidiques/Hasidic Jews 22. gesticulaient/gesticulated 23. réciprocquement/each other, mutually 24. ...ROV le rabbin de Tushin/the rabbi of Tushin 25. SHOYKHET abatteur rituel/ritual slaughterer 26. MOYRE-HOYROE rabbin ou juge rabbinique/rabbi or rabbinic judge 27. SROV la plupart/most 28. BESMEDRESH synagogue 29. MIKVE bain rituel/ritual bath 30. ... KOL psalmodies/singsong sound 31. en parchemin/parchment 32. MEZUZES mezuzot 33. bottes/boots 34. DEREKH-ERETS respect 35. ouverts/opened 36. GEMORES livres du Talmud/books of the Talmud 37. armoires/closets 38. SFORIM livres saints/holy books 39. il leur semblait (à ces gens simples)/it seemed to them (to the simple folk) 40. ici entendu/her heard 41. NIGUNIM mélodies 42. TOYRE... étude de la Torah/Torah study 43. intimidés/timidly 44. YARID foire *ici* remue-ménage/fair *here* bustle, to-do.

לפּבּוֹדִ רָאשֵׁה השנה² אָוֹן יְוָמַם-כִּיפּוֹר³ הָאָט דָעַר פָּאָרוּוּעֶרטֶס גַּעֲדָרוֹקֶט
אָ שִׁילְדָעָרְנוֹג פָּוֹן דִי הַיְלִיקָע טָעַג אַין טָוּשִׁין (אָ שְׁטָעַטֶל אַין פּוֹוַילָן)
פָּוֹנְגָעָם בָּאַרְיִמְטָן שְׂרִיבְּבָעָר⁴ ? טְרוֹנָק. דָעַר טָעַקְסֶט רָעַדֶט וּוְעַגָּן יִדְן
וּוְאָס האָבָן גַּעַלְעָבֶט אַוְיָפָן דָאָרְפָּ, וּוְצָטָט פָּוֹן יִדְיִישָׁע שְׁטָעַט אָוֹן
שְׁטָעַטְלָעָךְ. מַעַ הָאָט זַי גַּעַרְוָן יִשְׁוֹבָנִיקָעָס⁴ (וּוְאָס בָּאַטְיִיט "די"
וּוְאָס האָבָן זַיְק בָּאַזְעַצְטָן⁵), אָדָעַר דָאָרְפָּסְלִיטָן אָדָעַר דָאָרְפָּסְיִידָן.
אַיִן מַאְלָא אֵיר פְּלָעָגָן אַטְ-דִי יִדְן פָּאָרָן אַין שְׁטָאָט צָו פְּרָאָוּעָן⁶ דִי
יְוָמַם-טוֹבִים⁷.

האלטן די הייליקע טאג פון י. טרונק

▲ י. טרונק,
(1887-1961)
אויטאר פון
פויילן, זיבן בענד
באשריבונגאגן פון
זידישן לעבן אין
פושלן

ד עדן ראשונה און יומ-כיפור צייט, האבן די יידן אינגעשפאנט זיעירע פורן⁹, דארט אַרְוִיכָלִיגֶט קישנס און פערנעס¹⁰, צו קענען שלאָפָּן אין דורך ערעד. זי' האבן אויך אַנגָּלִילְט די פורן מיט אויבסטן¹¹, מילקיס און וויסע כפרה-עוותה¹² און אַלְּילו. עסעליך מיט לעבעדייק פֿיש. זי' האבן פֿאַרְשָׁלָאָס זיעירע הייזעעס¹³ און די שליל אַפְּגָעָבָן צו באָקָאנְטָע פּוּירִים, און זיך אַוּוּקָגָלָאָזְטָ מיט דער גָּאנְצָעָר משפחָה, מיט וויבָּ און קוֹנד, אויף יַמִּים-נוֹרָאִים¹⁴ אין שטעהל טוּשָׁן. די יונְגָעָזְעִין זיך און טעכָטָר, וואָס זינען בּמְשָׁך¹⁵ דעם גאנְצָן יָאָר אַיְגָעָצְיָגָן גַּנוּאָרְן צוּוּשָׁן גוּוּם, האבן טיל מאָל פְּמַעַט סְעַרְשָׁטָע מְאָל גַּעֲזָעָן יַיְדָן פְּאָרְדִּי אָוּגָן. יַיְדָן, קְיַיְן עַיְנָה-הָרָע¹⁷, אָשְׁטָטָט מיט יַיְדָן! אָוּן וואָסְעָרָע יַיְדָן! יַיְדָן אֵין שאַלְּטָלָעָר¹⁸, אֵין פָּאוֹת¹⁹ אָוּן אֵין גָּאָרְטָלָעָן²⁰. יַיְדָן חַסְדִּים²¹, וואָס האָבָן שְׁמוּעָנְדִּיק גַּעֲמָאָכָט שְׁטָאָרְקָ מיט די הענט²² אָוּן צִיְּטָנוּזְיָ אַלְּילו זיך קְעַגְּנוּזִיטִיק²³ אַנְגָּהָהָאלָטָן פְּאָרְדִּי בערד.

ה די הַיְיָ האָבָן גַּעֲזָעָן דעם טוּשָׁנְעָר רַבָּ²⁴, אָוּן מיט ווּילְדָע, צְלָאָזְעָנָע פָּאוֹת, דעם שוחט²⁵ אָוּן דעם מָרוֹהָה-הָרָהָא²⁶. [...] די פּוֹרָן מיט די דַּאֲרְכָּלִיטָז זַיְנָעָן סְרוּבָּ²⁷ שְׁטִיְן גַּעֲלָבִּין נִישְׁטָ ווִינְטָ פּוֹן בִּיתְ-מְדָרְשָׁן אָוּן פּוֹרָן יַרְדִּיך²⁸ אַנְגָּעָטָל.

דעתם 21 ספטמבר 2001

אקטיוויטטען וואס האבן א שיכוכת²⁴ מיט יידיש : די טעטער-ווארטטען²⁵ פון רפאל גאלדוואסער פונעם שטראַסבורגער,, לוֹטְטָעַטֶּר'', און וועגן דעם טעטער,, יִזְיִישְׁפֵּיל'', פון תל-אַבְּיַן²⁷, פֿאָרגַעַשְׁטָעלַטְן פון שמואל עצמן.²⁸ און אמרת²⁹ פֿאָרגַעַנְגַּן איז אויך געווען צו הערן אַטאַשְׁמָע³⁰ מיט וועלט-שלְאַגָּרֶס³¹ (ווי צום בישפַּיל,, מײַן האָרֶץ געהרט צום טאטַן!) פֿאָרטִיטִיטְשֶׁט אויף יִדְיִיש פֿוֹנוּם שׂוּוֹדִישָׁן אַיבְּרוּזְעַצְּרָעַטְרָה שלמה³² שולמאן.

אָךְ די פֿינְפַּג אָרְגַּנטְּעַנְסְּיוּעַ טַעַג האָט מען זיך צעשיידט³³ מיט אַגעַלְלָא אַז מַעַן האָט עפָּעַס אוּלְגַעַטְאָן.³⁴ צוּוֹשָׁן אַנדְרָעַ האָט מען באַשְׁלָאָסְן צוּ שָׁאָפְּן אַז וּבְזִיטְּלָאָסְן אַינְפְּאָרְמָאַצְּיעַס וּוְעַגְּן דַעַם יִדְיִישְׁלִימְדָּו אַין פֿאָרְשִׁידְעַנְעַל עַנְדְּרָעַ. מַעַן האָט אַז אויף דער קומְעַנְדִּיקָעַר פֿרְעַוָּג וּוְעַט מַעַן פֿאָרְבָּעַטְן יִדְיִישְׁלְעַרְעַר פֿוֹן אַנְדְּרָעַ לְעַנְדְּרָעַ, אַז מַחְזִין³⁵ דַעַם אִירְאָפְּעִישָׁן פֿאָרְאַיְן.³⁷

22. AKHUTS en outre/aside from 23. GUFE en soi/itself 24. SHAYKHEZ rapport/relation 25. ateliers/workshops 26. REFOEL Raphaël 27. Tel-Aviv 28. Shmuel Atsmon 29. EMESER véritable/real 30. bande (enregistrée)/tape (recording) 31. «tubes»/«hits» 32. SHLOYME 33. s'est séparé/parted, said goodbye 34. accompli/accomplished 35. site internet/website 36. MEKHUTS en dehors de/outside of 37. Union européenne/European Union.

סֻוֹפְּ קָוּן דִּיטְּ[5] אָז אִיר שְׁכַנְתָּאָסֶן,³⁶ וְאָסְ קְלִיבַּת זִיר³⁷ פֿאָרְן קִיְּן יִשְׂרָאֵל, וּוְעַט גַּעֲנִינְעַן אַבְּעַסְרָעַ לְעַבְּנָה דָּאָרָט, אַדְעָר אַז דַעַר טּוֹטִיעָר יִם אֵין שְׁעַנְרָעַ פֿוֹנוּם שְׁוֹוָאָרְצָן. אַלְעַל דָרְיִי הַעֲלָן זַעֲנָן אַבְּעַר פֿאָרְבָּעַנְקָט³⁸: אַסְטָר נַאֲך אָן אוּיסְלִיזְוָנְג³⁹, נַאֲך מַשְׁיחָן⁴⁰, וּוּאַלְעָרִי נַאֲך זַיִן מַאֲמָעָן אָן טָאַנְיָע נַאֲך סְטָאַלְיָעַן אָנוּ דַעַם אַמְּאַלְיָקָו רַאֲטוֹן פֿאָרְבָּאָנְדָן. די שְׁטָאַט אַלְיָין זַעַט אָוָס פֿאָרְבָּעַנְקָט אָנוּ פֿאָרְחָלוֹמְט⁴¹ – נַאֲך דַעַר אַמְּאַלְיָקָעַר גְּרוֹסְקִיטִיט, וְאָסְ וּוְעַט זַד שְׁוִין נִיט אַוְמְקָעָרָן.

בִּים סֻוֹפְּ פֿרְירַט אָנוֹדוֹ דַעַר פֿילְם וּוְידָעַר אָרוֹיָס פֿוֹן דַעַר שְׁתָאַט אָנוּ אַרְאָפְּ צָום יִם. מִיר פֿאָרְן צְוִירִק צוּ אָנוֹדוֹצָעַר וּוְעַלְט אָנוּ לְאָזָן אַבְּעַר דַעַם דָאַזְיָקָו וּלְמַהְדָמוֹן⁴² וּוּ אַיְידָעַר⁴³ יִד אַז אַשְׁטִיקָל אַקְטִיאָר אָנוּ אַיְידָעַ גַּעֲשָׁעַנְיָיש אַשְׁטִיקָל פֿאָגְנְטָאָזְיָע. 36. shokhente voisine/neighbor (*fem.*) 37. se prépare/is getting ready 38. se languir de/to yearn for 39. rédemption 40. meshiekhn le Messie/Messiah 41. farkholemt plongé dans ses rêves/in a dream 42. monde imaginaire/imaginary world 43. chaque/each *syn.* יַעֲדָעַר.

סֻוֹפְּ קָוּן דִּיטְּ[2] אָךְ די רַעַפְעַרְאָטָן (יעַדְעָם מַאֲלָבָגְלִיטִיט פֿוֹן נַאֲך לְעַבְּדִיקָעַ דִּיסְקוֹסִיעַס) האָט מעַן יַעֲדָן טָאָג גַּעַזְעָן פֿרְאַיְעַצְיָע פֿוֹן אַינְטְּרָוּזְיָוּן מִיט יִידְיִישְׁ שְׁרִיבְּעָרָה, דָוְרְגַעְעַרְטָה פֿוֹן בָּאָרִיס סָאָנְדָלָעָר, אַ שְׁרִיבְּעָר אָנוּ הַוִּיפְּרָעְדָאָקְטָאָר פֿוֹן,, פֿאָרְוּוֹעָרטָס''. אַחוֹז²² וּוְעַגְּן דַעַם לְעַרְנָעָן גּוֹפָא²³ האָט מעַן אויך גַעְרָעַט וּוְעַגְּן אַנְדְּרָעַטְרָה.

סֻוֹפְּ קָוּן דִּיטְּ[3] טְרִיר¹⁰, פֿוֹן 10 טְנָן בֵּין 12 טְנָן סְעִפְתָּעַמְבָּרָד. דָאָס אֵין גַעַוּעַן דַעַר 4 טְעַר, "סִמְפָּאוֹזִים פֿוֹן יִדְיִישְׁ" שְׁתוֹדִיעָס אֵין דִינְטְּשָׁלָאָנְדָן, וְאָסְ וּוְעַרְטָר אַרְגָּאַנְיִירָט בְּשַׁוְּתָקָות¹¹ פֿוֹן דִי אָנוֹוּוּרְסִיטָעָטָן פֿוֹן טְרִיר אָנוּ דִיסְעַלְדָאָרָף. די הוּפְטָעַמְעָה, וּוּ גְּעוּוֹיְנְטָלְעָר אֵין טְרִיר, אֵין גַעַוּעַן אַלְטִידִישְׁ, אַבְּעַר מַעַן האָט אויך גַעְרָעַט וּוְעַגְּן דַעַר מַאֲדָרְגָּנְעָרְלָעְרִיטִיט.¹⁴ אֵין מַעַן דַעַט שְׁוִין וּוְעַגְּן צְוֹאָמְנָאָרָן¹⁵, דָאָרָף מעַן דַעַר מַאֲנָעָן דַעַם עַרְשָׁתָן, "אַלְוּעַלְלְטָלְעָכָן לִיטְוֹאָקִישָׁן קָאָנְגָּרָעָס", וְאָסְ אֵין פֿאָרְגָּוּקָמָעָן אַיְוּגָּסְט אָנוּ וּוְילְנָע – דַעַר אַמְּאַלְיָקָעַר יִדְיִישְׁ 300 אַנְטִילְלְגָּעָמָע¹⁶, וְאָסְ אַסְךְ פֿוֹן זַיְדָה – פֿאָרְדָּעָר מַלְחָמָה¹⁸, האָט זַיְדָה בָּאַטְּלִילִיקְט¹⁹ אֵין אַיְיִדְעָמָעָן מַיְתָן יִדְיִישְׁן לְעַבְּנָן אֵין לִיטְעָז. זַיְהָאָבָן אֵין וּדְיִישְׁ גַעְוֹאָרָן אֵין וּוְילְנָע.

10. Trèves/Trier 11. BESHUTFES en commun/jointly 12. ELYE BOKHER (1468?-1549) écrivain et philologue yiddish Elie Lévita/yiddish writer and philologist Elijah Levita 13. à cause de/because of 14. présenté/(didn't) present 15. rencontres/reunions 16. YERUSHOLAIM DELITE Jérusalem de Lituanie/Jerusalem of Lithuania 17. participants 18. MILKHOME guerre/war 19. participé/participated.

עַנְטָפָעָרָס אַוְיְפָן שְׁפִיל לוֹיטָן סְדָר פּוֹנוּם אַלְפִּיבִּית, מִיט קוֹרְצָעַ דָעַרְקָלְעָרְוָנְגָעָן

פֿאָרְ יַעֲדָן שְׁרִיבְּבָעָר

- ש. אַנְדְּסִקי²⁰ (Sh. An-ski) 1920–1863 : באַרְיִימָט פֿאָרְ זַיְן פֿיְעָסָעַלְעָלְדָעָן ; אוּיטָאָר פֿוֹן אַסְךְ אַנְדְּרָעָר וּוְעַרְקָ, פֿרָאוֹז אָנוּ פְּאַעֲזִיעָע : שלּוּמָ אַש²¹ (Sholem Ash) 1957–1880 : רָאָמְאַנִיסָט אָנוּ דָרָאָמְאַטָּוָר שְׁלָמָה בִּיקְל²² (Shloyme Bikl) 1896 : עַסְיִיסְט אָנוּ קְרִיטִיקָעָר לִילִי בְּעַרְגָּעָר²³ (Lili Berger) 1916 : אוּיטָאָרִין פֿוֹן רָאָמְאַנָּעָן, נָאָוּעָלָן אָנוּ לִטְעָרָאָטְרִיקִיט²⁴ : מִיכְלָ לִיקְט²⁵ (Mikhl Likht) 1953–1893 : פְּאַעַט אָנוּ עַסְיִיסְט גְּרוֹשְׁוֹן לְעוֹווִין²⁶ (Gershon Levin) 1868 : נָאָוּלְעִיסְט, פְּאַעַט אָנוּ דָרָאָמְאַטָּוָר

דַעַר יִדְיִישְׁ טָעַם-טָעַם

אַפְּרִיאַדְישְׁ בְּלָעַט פֿאָרְ יִדְיִישְׁ-לְעַרְנָעָרָס

דַעַע יִדְיִישְׁ שְׁעַמְשָׁע אָנוּ אַפְּוּבְּלִיקָאַצְיָע
פֿוֹן דַעַר גַּעַזְלְשָׁאָטָט פֿאָרְן
יִדְיִישְׁ-לִימּוֹד אָנוּ פֿוֹן דַעַר מַעְדָּעָם-בִּיבְּלִיאָטָעָק
אַיְן דַעַם נּוּמָעָר האָבָן מִתְגָּעָרְבָּעָט
אנְיִקְ, בָּעַרְטָאָן, גָּאָלְעָד,
זְשִׁילְ, יְצָחָקְ, מְרִיםְ, נְאָטָאָלִיאָ,
עוֹלוֹןְ, רָובִיְ.

AEDCY

DER YIDISHER TAMTAM
B.P. 3256
75122 Paris CEDEX 03
Tél. : 01 42 71 30 07

מעדרם-ביבליואָטָעָק

BIBLIOTHÈQUE MEDEM
52, rue René-Boulanger
75010 Paris
Tél. : 01 48 03 20 17
medem@yiddishweb.com

מע קָעַן אוּיךְ לְיעַנְעַן דַעַם יִדְיִישְׁ שְׁעַמְשָׁע
אוּפְּן אַינְטְּרָעָנְגָעָן : www.yiddishweb.com

אַקְטִיווִיטָעָטָן וְאָסְ האָבָן אַ שִׁיכְכָּחָת²⁴ מִיט
יִידְיִישְׁ : די טְעַטְּעַטְרָה וְאַוְרְשָׁטָטָעָן²⁵ פֿוֹן רְפָאָל
גָּאָלְדוֹוָאָסְסָר פּוֹנוּם שְׁטָרָאַסְבָּרְגָּעָר,
„לוֹטְטָעַטְרָה“, אָוָן וְעַגְּן דַעַם טְעַטְּעַטְרָה
„יִזְיִישְׁ-שְׁפִילְ“, פֿוֹן תְּלָאַבְּיַן²⁷, פֿאָרְגַּעַנְגַּן
פֿוֹן שְׁמָאָל עַצְמָוֹן.²⁸ אָנוּ אַמְּתָרָה²⁹ פֿאָרְגַּעַנְגַּן
איְזָ אַוְיךְ גְּעוּוֹן צָוְהָרָן צָוְהָרָן אַז אַטְּשָׁמָע³⁰ מִיט
וּוּלְטְ-שְׁלְאַגְּעָרָס³¹ (וְוי צָום בִּישְׁפַּיל,, מִין
הָאָרֶץ גְּעוּרָתָן צָום טְאַטְּן!) ! פֿאָרְטִיטִיטְשֶׁט
אוּפְּ יִדְיִישְׁ פּוֹנוּם שְׂוּוֹדִישָׁן אַיבְּרוּזְעַצְּרָעַר
שְׁלָמָה³² שְׁוּלְמָאָן.